

Emekli dul ve yetim aylıklarına zam yapılması hakkında kanun lâyihası ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/713)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Sayı : 71/2699, 6/3524

21 . XII . 1953

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İcra Vekilleri Heyetinin 19 . XII . 1953 tarihli toplantısında görüşülerek kabul edilen Emekli Dul ve Yetim aylıklarına zam yapılması hakkındaki kanun lâyihasının gereği yapılmak üzere ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Emekli maaşı alan kimselerin geçim şartlarının memur ve müstahdemlerde olduğu veçhile yükselen hayat standardına nazaran sabit bir seviyede kalmakta olduğu ve bunların gelirlerinin konjonktürü takibetmediği malumdur.

Emekli, dul ve yetim aylıklarının ekonomik hayatımızda vukua gelen müspet inkişafa ve umumi konjonktüre mümkün mertebe intibaklarını sağlamak üzere bu zümrenin maaşlarına daimî olarak bir zam yapılması düşünülmüş ve bu maksatla ilişik kanun lâyihası teklif olunmuştur.

Bu kanun lâyihası ile emekli, dul ve yetim, âdi mâlûllük, vazife mâlûllüğü aylığı (Harb mâlûlleri ve vazife mâlûlü erler dâhil) alanlarla aylıklarını vatani hizmet tertibinden alanlara maaş miktarlarına göre muayyen nispetlerde zam yapılması derpiş edilmiş bulunmaktadır.

Ancak, 1 . VI . 1930 tarihli ve 1683 sayılı mülga Askerî ve Mülki Tekâüt Kanunu hükümlerine göre bağlanmış olan emekli, dul ve yetim aylıkları 1 . I . 1950 tarihinden itibaren 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu gereğince aynı maaş ve hizmet müddetli emsaline bağlanan aylık seviyesine yükseltilmiş olduğu halde aynı kanunla 1683 sayılı Kanundan evvelki hükümlere göre bağlanmış olan aylıklara seyyanen % 60 zam icra olunabilmişti. Bunların aylıklarının bağlanmasına esas tutulmuş olan maaşların da o zaman cari olan hükümleri gereğince nispeten düşük olduğu nazarı itibara alınarak emekliler, zam nispetlerinin uygulanmasında, 1 . VI . 1930 tarihi itibariyle iki gruba tefrik olunmuş ve bunlara ayrı ayrı zam nispetlerinin tatbiki uygun görülmüştür.

Diğer taraftan aylıkları az olan kimselerin geçim zorluklarını tahfif etmek maksadiyle az aylıklı olanlara daha yüksek nispette zam yapılması cihetine gidilmiştir.

Lâyihanın ikinci maddesi daha aşağı nispette zam görenlerin bu zamlarla birlikte edine geçecek paranın, daha yukarı nispette zam görenin eline geçecek paradan aşağı düşmemesini temin maksadiyle sevk olunmuştur.

Lâyihanın 3 ncü maddesi yapılacak zamların karşılanma şeklini göstermektedir. Bu maddeye göre Hazineden emekli, dul ve yetim aylığı alan kimselere bu kanun gereğince yapılacak zamlar Devlet Borçları bütçesinde açılacak ayrı bir ter-tibe konulacak tahsisatla ve maaşlarını Emekli Sandıklarından alanların bu zamları ise ilgili sandıklarca kendi malî kaynaklarından temin olacaktır.

Lâyihanın muvakkat maddesi ile bu kanunun yürürlüğünden sonra bağlanacak aylıkların da - bir müsavatsızlığa mâni olmak maksadiyle - 1 nci maddenin icabettirdiği zamdan faydalanmaları derpiş edilmiş bulunmaktadır.

Şu kadar ki ileride barem kanunlarıyla maaş ve ücretlerde umumi bir artırıma yapılması halinde bu yüksek maaş ve ücretlere göre bağlanacak emekli aylıkları da yüksek olacağından bunların zamma tâbi tutulmamaları ve ancak bu yüksek aylık ve ücretler üzerinden bağlanacak emekli aylığının daha önce emsallerine bağlanmış ve zamma tâbi tutulmuş emekli aylığı yekûnundan daha az olması takdirinde aradaki farkın kendilerine tediye edilebilmesi imkânı sağlanmaktadır.

Maliye Komisyonunun raporu

T. B. M. M.
Maliye Komisyonu
Esas No. 1/713
Karar No. 20

29 . XII . 1953

Yüksek Reisliğe

Bilûmum emekli dul ve yetim aylıklarına zam yapılması hakkındaki kanun lâyihası Maliye-Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı temsilcilerinin iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihasının tümü üzerinde yapılan müzakereler neticesinde esbabı mucibedeki izahat komisyonumuzca da muvafık görülerek yükselen hayat seviyesi karşısında sabit bir seviyede kalmış olan emekli dul ve yetim aylıklarının bir zamma tâbi tutulması üzerinde ittifak hâsıl oldu.

Lâyihanın birinci maddesi hangi aylıklara ve ne nispette zam yapılacağını göstermektedir. Müzakere sırasında lâyihadaki esastan ayrı olarak 1 . VI . 1930 tarihli ve 1683 sayılı Kanundan evvelki hükümlere göre bağlanmış aylıklara ayrı bir zam nispeti tatbik edilmemesi yani bütün aylıklara hiç tefrik yapılmadan bağlanan aylık üzerinden zam nispeti uygulanması şekli üzerinde yapılan uzun münakaşa ve müzakerelerden sonra 1 . VI . 1930 tarihli ve 1683 sayılı Kanundan evvelki hükümlere göre bağlanmış olan aylıkların daha az olduğu kanaatine varılarak Hükümet lâyihasında olduğu gibi bunların 1683 sayılı Kanuna ve bu kanunun yürürlüğünden sonra çeşitli Emekli Sandıkları kanunlarına göre bağlanmış aylıklardan daha fazla zam görmesi muvafık olacağı mütalâa edildi.

Yalnız bu maddenin baş tarafında parantez

içerisinde yazılı (âdi vazife mâlûllüğü aylıkları dâhil) ibaresine maddeye vuzuh vermek üzere harb mâlûlleri de ilâve edilerek madde aynen kabul edildi.

Lâyihanın diğer ana maddeleri ve muvakkat maddesi de aynen kabul edildikten sonra bu kanunun 4 ncü maddesine göre bu kanun 1 Mart 1954 tarihinde yürürlüğe gireceğine göre memur, müstahdem ve işçilerde olduğu gibi bu kanunla kabul edilen zamdan istifadeleri derpiş olunan vatani hizmet tertibinden aylık alanlarla emekli dul ve yetimlere de 1953 yılında bir maaş nispetinde bir ödenek verilmesi Komisyonumuzca uygun görülerek lâyihaya bu hususu temin maksadiyle geçici bir madde daha ilâve olundu. Bu sebeple kanun lâyihasındaki muvakkat madde birinci muvakkat madde ve vatani hizmet tertibinden aylık alanlarla emekli ,dul ve yetim aylığı bağlanmış bulunanlara 1953 yılında ayrıca bir aylık ödenmesini sağlayan ve Komisyonumuzca lâyihaya eklenen madde ikinci muvakkat madde olarak tedvin edildi.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Maliye Komisyonu

Reisi
Amasya
H. Koray

Sözcü
Zonguldak
F. Açıksöz

Kâtip
Diyarbakır
M. R. Bucak
Erzurum
S. Erduman
İmzada bulunamadı
Kocaeli
E. Alican
İmzada bulunamadı

Çorum
Ş. Gürses
Kocaeli
L. Tokoğlu
İmzada bulunamadı
Mardin
A. Kalav

Malatya
E. Doğan
İmzada bulunamadı
Samsun
Ş. Uluçay
Siird
C. Yardım

Niğde
H. Arıbaş
İmzada bulunamadı
Seyhan
(Muvakkat Md. 2. Söz
hakkım mahfuzdur)
Z. Akçalı
Zonguldak
R. Sivişoğlu

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/713
Karar No. 71

18 . I . 1954

Yüksek Reisliğe

Emekli, dul ve yetim aylıklarına zam yapılması hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 21 . XII . 1953 tarihli ve 6/3524 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâiyhası Maliye Komisyonu raporiyle birlikte komisyonumuza havale olunmakla Maliye Vekâleti Bütçe ve Mali Kontrol Umum Müdürü hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâiyhası esas itibariyle, esbabı mucibesinin ilk kısmında açıkça belirtildiği veçhile emekli dul ve yetim maaşı alan kimselerin geçim şartlarının, memur ve müstahdemlerde olduğu veçhile yükselen hayat standardına nazaran sabit bir seviyede kalmakta ve bunların da gelirlerinin konjonktürü takibetmemekte olmasına binaen emekli, dul ve yetim aylıklarının ekonomik hayatımızda vukua gelen müspet inkişafa ve umumi konjonktüre mümkün mertebe intibaklarını sağlamak üzere bu zümrenin maaşlarına zam yapılması maksadiyle hazırlanıp sevk edilmiş bulunmaktadır.

Kanun lâiyhası bu hüviyeti ile komisyonumuzca da yerinde mütalâa edilerek Maliye Komisyonunun hazırladığı metin üzerinde maddelerin müzakeresine geçilmiş ve birinci madde Maliye Komisyonunun tadili, ikinci madde Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

Ahiren Meclisi Âlice kabul olunan memurlara

senede üç maaş tahsisat verilmesi hakkındaki Kanunda derpiş edilen hükme mütenazır olarak emekli maaşlarına bu kanun lâiyhası ile yapılacak zamların karşılanması hususunda tesbit edilen üçüncü madde üzerinde komisyonumuzca cereyan eden görüşmelerde muvakkat bir kanun olan Memurlara Tahsisat Verilmesi hakkındaki Kanunun yeni Barem Kanununun tedvininden sonra yürürlükten kaldırılacağı, halbuki bu kanun lâiyhasının aynı mahiyette bulunmadığı ve hükmünün devam edeceği tabii bulunduğu cihetle 3 ncü maddeye, emekli sandıklarından yapılacak tediyeler için alâkalı kanunlarda değişiklik yapmak suretiyle gerekli karşılığının temin olunmasını komisyonumuzca kabul edilmiş ve buna ait fıkra maddeye ilâve edilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Muvakkat birinci madde, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, maaş ve ücret tutarları alâkalı kanunlarda yapılacak değişiklik ile yükseltinceye kadar, tahsis olunacak emekli, dul ve yetim aylıklarından birinci maddede yazılı nispetler dâhilinde zam yapılacağı şeklinde komisyonumuzca yeniden tanzim edilmek suretiyle ve Maliye Komisyonunca hazırlanmış bulunan muvakkat ikinci maddeye âdi mâlûllük ile vazife ve 'harb mâlûllüğü aylığı bağlanmış olanların da ithali ve 1953 malî yılı içinde verilecek olan tahsisatın, İcra Vekilleri Heyetince tâyin edilecek tarihten tesviyesi hu-

susunda bir fikranın ilâvesiyle kabul edilmiştir.

4 ncü madde Maliye komisyonunun tadili ve 5 nci madde ise Hükümetin teklifi veçhile kabul olunan kanun lâyihası öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temennisiyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisiğe sunulur.

Reis	Bu rapor	Sözcüsü	Kâtip
Rize	İstanbul		Siird
İ Akçal	H. Hüsmen		B. Erden
Ankara	Ankara		Bolu
M. Bayramoğlu	M. Ete		M. Güçbilmez
Çanakkale	Elâzığ		Erzincan
K. Akmanlar	Ö. F. Sanaç		N. Pekcan

Eskişehir	Gaziantep	Giresun
A. Potuoğlu	E. Cenani	M. Şener
Gümüşane	İstanbul	İzmir
K. Yörükoğlu	S. Oran	B. Bilgin
Kastamonu	Kırklareli	Konya
H. Türe	Ş. Bakay	M. A. Ülgen
Mardin		Ordu
Söz hakkım mahfuzdur.		R. Aksoy
R. Erten		
Seyhan		Sivas
S. Barı		H. İmre
Siird		Urfa
Söz hakkım mahfuzdur.		F. Engin
M. Daim Süalp		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Emekli, dul ve yetim aylıklarına zam yapılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar bağlanmış bilûmum emekli, dul ve yetim aylıklarıyla (âdi ve vazife mâlûllüğü aylıkları dâhil) vatani hizmet tertibinden ödenen aylıkların mezkûr tarihteki tutarlarına aşağıdaki nispetlerde zam yapılmıştır :

a) 1. VI. 1930 tarihli ve 1683 sayılı Mülga Askerî ve Mülki Tekaüt Kanunundan evvelki hükümlere göre bağlanmış emekli, dul ve yetim aylıklarından :

1 - 100 liraya kadar	olanlara	% 35
101 - 200 »	»	% 25
201 - 300 »	»	% 20
301 -	liradan yukarı olanlara	% 15

b) 1. VI. 1930 tarihli ve 1683 sayılı Mülga Askerî ve Mülki Tekaüt Kanuniyle mezkûr kanunun yürürlüğünden sonra çeşitli emekli kanunları hükümlerine göre bağlanmış emekli, dul ve yetim aylıkları ve vatani hizmet tertibinden ödenen bilûmum aylıklardan ;

1 - 100 liraya kadar	olanlara	% 25.
101 - 200 »	»	% 20
201 - 300 »	»	% 15
301 -	liradan yukarı olanlara	% 10

MADDE 2. — Birinci madde gereğince yapılacak zamların tatbikında aşağı nispet üzerinden

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Emekli, dul ve yetim aylıklarına zam yapılması hakkında Kanun lâyihası

MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar bağlanmış bilûmum emekli, dul ve yetim aylıklarıyla (Âdi, vazife ve harb mâlûllüğü aylıkları dâhil) vatani hizmet tertibinden ödenen aylıkların mezkûr tarihteki tutarlarına aşağıdaki nispetlerde zam yapılmıştır :

a) 1. 6. 1930 tarihli ve 1683 sayılı Mülga Askerî ve Mülki Tekaüt Kanunundan evvelki hükümlere göre bağlanmış emekli, dul ve yetim aylıklarından :

1 — 100 liraya kadar	olanlara	% 35
101 — 200 »	»	% 25
201 — 300 »	»	% 20
301 —	liradan yukarı olanlara	% 15

b) 1. 6. 1930 tarihli ve 1683 sayılı Mülga Askerî ve Mülki Tekaüt Kanuniyle mezkûr kanunun yürürlüğünden sonra çeşitli emekli kanunları hükümlerine göre bağlanmış emekli, dul ve yetim aylıkları ve vatani hizmet tertibinden ödenen bilûmum aylıklardan ;

1 — 100 liraya kadar	olanlara	% 25
101 — 200 »	»	% 20
201 — 300 »	»	% 15
301 —	liradan yukarı olanlara	% 10

MADDE 2. — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

*Emekli, Dul ve yetim aylıklarına zam yapılması
hakkında kanun lâyihası*

MADDE 1. — Maliye Komisyonunun 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

zam görenlerin bu zamla birlikte maaşlarının baliğ olduğu miktar, aynı grupta fazla nispette zam görenlerin maaşlarının baliğ olduğu miktardan daha az olursa fark zamma ilâve olunur.

MADDE 3. — Aylıklarını Hazine'den alanlara bu kanun gereğince yapılacak zamlar, umumi ve mülhak bütçelerde mevent veya bu maksatla yeniden açılacak tertiplere Maliye Vekili tarafından kaydedilecek tahsisattan ödenir ve her yılın bütçe fazlaları hesabı katkilerde bu tahsisata karşılık tutulur.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten Barem kanunları hükümlerinde yapılacak tadilat ile maaş ve ücret miktarlarının yüksetilmesi tarihine kadar bağlanacak aylıklara da birinci madde gereğince zam yapılır.

Ancak yükselen maaş ve ücretler üzerinden zamsız olarak bağlanacak aylıklar emsallerine daha önce bağlanarak zamma tâbi tutulmuş olan aylıklar tutarından az olursa farkı aylığa ilâve olunur ve bu fark 3 nci madde esasları dairesinde karşılanır.

MADDE 4. — Bu kanun 1 Mart 1954 tarihinde meriyete girer.

MADDE 5. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil	Devlet Vekili
<i>A. Menderes</i>	
Devlet Vekili	Adalet Vekili
<i>C. Yardımcı</i>	<i>O. Ş. Çiçekdağ</i>

Mal. K.

MADDE 3. — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 1. — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 2. — 31.12.1953 tarihine kadar Vatani Hizmet Tertibinden aylık bağlanmış olanlarla yine bu tarihe kadar emekli, dul ve yetim aylığı bağlanmış olanlara 1953 malî yılı içinde bir defaya mahsus olmak üzere bir aylık maaş nispetinde tahsisat verilir ve bu tahsisat 3 nci madde esasları dairesinde karşılanır.

Bu tahsisat borç için haczedilemez.

MADDE 4. — Bu kanunun Muvakkat 2 nci maddesi neşri tarihinden, diğer hükümleri 1 Mart 1954 tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 5. — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

B. K.

MADDE 3. — Aylıklarını Hazine den alanlara bu kanun gereğince yapılacak zamlar, umumi ve mülhak bütçelerde mevcut veya bu maksatla yeniden açılacak tertiplere Maliye Vekili tarafından kaydedilecek tahsisattan ödenir ve her yılın bütçe fazlaları hesabı katırlerde bu tahsisata karşılık tutulur.

Emekli sandıklarından yapılacak tediyeler için alâkalı kanunlarda değışiklik yapmak suretiyle gerekli karşılıklar temin olunur.

MUVAKKAT MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten, maaş ve ücret tutarları alâkalı kanunlarda yapılacak değışiklik ile yükseltinceye kadar, bağlanacak aylıklara da birinci madde gereğince zam yapılır.

MUVAKKAT MADDE 2. — 31. XII. 1953 tarihine kadar vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmış olanlarla yine bu tarihe kadar emekli, dul ve yetim aylığı bağlanmış olanlara (âdi mâlûllük ile vazife ve harb mâlûllüğü aylığı bağlanmış olanlar dâhil) 1953 Malî yılı içinde İcra Vekilleri Heyetince tâyin edilecek tarihte bir defaya mahsus olmak üzere bir aylık maaş nispetinde tahsisat verilir ve bu tahsisat 3 neü madde esasları dairesinde karşılanır.

Bu tahsisat borç için haczedilemez.

MADDE 4. — Maliye Komisyonunun 4 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hd.

Millî Savunma Vekili <i>K. Yılmaz</i> Dışişleri Vekili	İçişleri Vekili ve Dışişleri V. V. <i>E. Menderes</i> Maliye Vekili <i>H. Polatkan</i>
Millî Eğitim Vekili <i>R. S. Burçak</i>	Bayındırlık Vekili <i>K. Zeytinoglu</i>
Eko. ve Ticaret Vekili <i>F. Çelikbaş</i>	Sa. ve So. Y. Vekili <i>Dr. E. H. Üstündağ</i>
G. ve Tekel Vekili <i>E. Kalafat</i>	Tarım Vekili <i>N. Ökmen</i>
Ulaştırma Vekili <i>Y. Üresin</i>	Çalışma Vekili <i>H. Erkmen</i>
İşletmeler Vekili <i>S. Yırcalı</i>	

